

Türkiye’deki Öğretmenlerin Karşılaştıkları Mesleki Sorunların İkili Karşılaştırma Yöntemi İle Ölçeklenmesi*

Scaling Professional Problems of Teachers in Turkey with Paired Comparison Method

Yasemin Duygu ESEN**

Filiz TEMEL***

Ergül DEMİR****

Öz

Bu çalışmada öğretmenlerin yaşadıkları mesleki sorunları belirlemek ve bu sorunları temsil eden sorun alanlarının önem düzeyini ikili karşılaştırma yöntemi ile ölçeklemek amaçlanmıştır. Çalışma tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na (M.E.B.) bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan 484 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan “Öğretmenlik Mesleği Mesleki Sorunlar Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Thurstone’nun karşılaştırmalı yargılar kanununun III. Hal denklemi ile ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin mesleki sorunları, öğretmen yetiştirme sorunları ve öğretmen niteliği, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, mesleki saygının azalması, M.E.B. politikaları ile ilgili sorunlar, sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar, iş yükünün fazlalığı, okuldaki idari sorunlar, fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, veli ile ilgili yaşanan sorunlar, ve öğrenci ile ilgili sorunlar temaları altında toplanmıştır. Öğretmenlere göre en önemli sorun alanı M.E.B. eğitim politikaları olarak görülmüştür. Bunu sırası ile mesleki saygınlığın azalması, fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, öğrenci ile yaşanan sorunlar, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, okuldaki idari sorunlar, öğretmen yetiştirme ve öğretmen niteliği, veli ile ilgili yaşanan sorunlar, iş yükü fazlalığı, sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar takip etmiştir. Öğretmenlerin mesleki sorun alanları kıdem değişkenine göre incelendiğinde 0-10 yıllık öğretmenler mesleki saygınlığı en önemli sorun alanı olarak görürken, 11-45 yıllık öğretmenler MEB politikalarını en önemli sorun alanı olarak görmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen mesleki sorunları, ikili karşılaştırma yöntemi, ölçekleme

Abstract

In this study, teachers’ professional problems was investigated and the significance level of them was measured with the paired comparison method. The study was carried out in survey model. The study group consisted of 484 teachers working in public schools which are accredited by Ministry of National Education (MEB) in Turkey. “The Teacher Professional Problems Survey” developed by the researchers was used as a data collection tool. In data analysis, the scaling method with the third conditional equation of Thurstone’s law of comparative judgement was used. According to the results of study, the teachers’ professional problems include teacher training and the quality of teacher, employee rights and financial problems, decrease of professional reputation, the problems with MEB policies, the problems with union activities, workload, the problems with administration in school, physical conditions and the lack of infrastructure, the problems with parents, the problems with students. According to teachers, the most significant problem is MEB educational policies. This is followed by decrease of professional reputation, physical conditions and the lack of infrastructure, the problems with students, employee rights and financial problems, the problems with administration in school, teacher training and the quality of teacher, the problems with parents, workload, and the problems with union activities. When teachers’ professional problems were analyzed seniority variable, there was little difference in scale values. While the teachers with 0-10 years experience consider decrease of professional reputation as the most important problem, the teachers with 11-45 years experience put the problems with MEB policies at the first place.

* Bu çalışma 1-3 Eylül 2016 tarihlerinde Antalya Akdeniz Üniversitesinde düzenlenen 5. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi (Uluslararası Katılımlı)’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğretmen, M.E.B., Çanakkale-Türkiye, e-posta:yaseminduyguesen@gmail.com

*** Öğretmen, M.E.B., Mersin-Türkiye, e-posta:filiz.temel30@gmail.com

**** Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara-Türkiye, e-posta:erguldemir@ankara.edu.tr

Keywords: Teachers' professional problems, paired comparison method, scaling

GİRİŞ

Meslek, bireyin eğitim yoluyla edinip para kazanmak için icra ettiği, sonunda hizmet türünden de olabilen bir ürün meydana getirdiği kurallı etkinlikler bütünüdür. Bu bağlamda, ürün veya hizmet meydana getirmede mesleği icra eden kişinin mesleğinden aldığı doyum önemli yer tutmaktadır. Başarı, tanınma, sosyal statü ve benzeri ihtiyaçlar ile benlik saygısının güçlenmesinde meslek icra etme kendini ifade etmenin bir yoludur denilebilir (Kuzgun, 1999). Meslek, mesleği icra edenin gereksinimlerine cevap verebildiği ölçüde hoşnutluk sebebi olabilmekte ve mesleki doyum gerçekleşebilmektedir. Mesleğin bireyin yeteneklerine uygunluğu, çalışma ortamı, maddi getirisi, ödül ve ilerleme imkânları, yüklediği sorumluluklar, çalışma süresi ve benzeri durumlar mesleki doyumunu etkilemekle birlikte bu durumların bireyler üzerindeki etkileri bireylerin bunlara verdikleri önem düzeyi ile ilişkilidir. Mesleki memnuniyet ve doyum, iş verimliliğinde önemli yer tutmaktadır.

Mesleki sorun, mesleğin yürütülmesi sonucunda oluşacak ürünün veya hizmetin niteliğini olumsuz yönde etkileyen durum olarak ele alındığında, her meslek için meslek içindeki ve dışındaki sorunların tanımlanması ve bu sorunları ortadan kaldırma yöntemlerinin belirlenmesi sistemin niteliği için gereklilik arz etmektedir. Her meslek dalının kendi sisteminin gelişiminde olduğu gibi eğitim sisteminin gelişiminin devamında da doğası gereği öğretmenlik mesleği önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin, eğitim sisteminin temel paydaşlardan biri olduğu düşünüldüğünde öğretmen memnuniyetinin sistemin gelişiminde ve gelişiminin devamlılığında ivme sağlayacağı açıktır. Bu bağlamda, mesleğin kendi içindeki ve dışındaki sorunların varlığı, mesleği icra edenlerin mesleki doyum ve memnuniyetini olumsuz yönde etkileyecek ve sistemin bütününe gelişimini veya gelişiminin hızını sekteye uğratacaktır.

Rudow (2002), Maslach ve Jackson (1984), araştırmaları sonucunda öğretmenlerin mesleki sorunlarının genel anlamda “eğitim sistemindeki değişiklikler, mesleki saygınlık durumu, sınıf mevcudunun fazlalığı, öğrenci davranışlarındaki olumsuzluklar, ağır iş yükü, veli ilgisizliği, meslektaş ve okul idaresinin yetersiz yardımı” olduğunu belirtmekte, Almiala (2008) ise araştırmasında söz konusu çalışmalara ek olarak nitelikli öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarında istifa ettiklerini ve istifa sebebi olarak ağır iş yükünü belirttiklerini ortaya çıkarmıştır (Akt.Zarifzadeh, 2012). Bunun yanı sıra, Bauer ve diğerleri (2007) öğretmenlik mesleğinin mesleki sorunlarının arasında eğitim sisteminin çok hızlı ve sık değiştirilmesini, kalabalık sınıfları, öğrenci davranışlarındaki olumsuzlukları, ağır iş yükünü, mesleğin statü problemini, öğretmenlerin meslektaşlarından ve idarecilerinden bekledikleri desteği görememeyi saymaktadır.

Zarifzadeh (2012), öğretmenlerle yaptığı bir çalışmada mesleki doyumun önündeki önemli engellerin “kişisel gelişim imkânının sağlanmaması, aile ve kişisel yaşama ayrılacak vaktin azlığı, iş güvenliği ve maaşların yetersizliği” olduğunu saptamıştır. Bu sıralamada ekonomik yetersizliğin sonlarda yer aldığına, aileye ayrılacak vaktin yetersizliğinin ise ilk sıralarda yer aldığına vurgu yapılmıştır.

Türkiye’deki ilgili araştırmalar incelendiğinde, Türkiye’de öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statüleri, güçleri, toplumsal değişmeye etkileri ve sorunlarını dönemler itibariyle ve kapsamlı olarak ortaya koyan araştırmalardan biri Akyüz (1978) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada Akyüz, öğretmen sorunlarını mesleki ve meslek dışı olmak üzere iki grup olarak ortaya çıkarmış, mesleki olanları; öğretmenlerin sayısal durumu, öğretmen yetiştirilmesi sorunu, öğretmenlerin hukuki statüleri, öğretmenlerin ekonomik sorunları, öğretmenlerin örgütlenme sorunları ve öğretmenlerin mesleki yayınları başlıkları altında toplamıştır. Daha sonra yapılan araştırmalar incelendiğinde, birçoğunda Akyüz’ün bu sınıflaması doğrultusunda süreli yayınlar taranarak öğretmen sorunlarının ele alındığı görülmektedir (Güler, 1999; Aydın, 1999; Maraşlı 2007).

Ekinci (2010) ise, ilköğretim okulu müdürleri ve öğretmenlerin mesleki sorunlarını belirlemeye yönelik yürüttüğü çalışmada, 39 okul müdürü ve 63 öğretmenin görüşlerini almıştır. İçerik analizi yöntemini kullanarak elde ettiği bulgulara göre, öğretmenlerin mesleki sorunlarını; okulların fiziki

sorunları, veli ve sosyal çevreden kaynaklı sorunlar, okul yöneticilerinden kaynaklı sorunlar, donanım yetersizliklerine dair sorunlar, eğitim sistemi ve üst yönetimlerden kaynaklı sorunlar, hizmet içi eğitim ihtiyacına dair sorunlar, denetim ve değerlendirmeye dair sorunlar, kırtasiyeciliğe dair sorunlar temaları şeklinde belirlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretmen sorunlarına Akyüz’ün sınıflamasından farklı boyutlar eklendiğini göstermektedir. Bu sonuç mesleki sorunların dinamik bir yapıda olduğuna bir kanıt olarak görülebilir. Dolayısıyla, bu sorunların güncel olarak belirlenmesi ve önem düzeyinin ortaya çıkarılması önemli görülmektedir. Bu belirleme ve ortaya çıkarma için farklı ölçekleme teknikleri kullanılabilir.

Ölçekleme, uyarıcılar hakkında varılan yargıların üzerinde yapılan matematiksel işlemlerdir. Ölçekleme yapmanın amacı gözlemler sonucunda elde edilen verilere uygulanan istatistiksel işlemler sonucunda iyi nitelikli bir ölçek elde etmektir. Ölçeklemede kullanılan yöntemlerin “yargı yaklaşımı” ve “tepki yaklaşımı” olarak iki deneysel yaklaşım altında gruplandırıldığı görülmektedir (Turgut ve Baykul, 1992).

Tepki yaklaşımları, denek tepkilerine dayanmaktadır. Bu yaklaşıma dayalı yöntemlerin kullanıldığı durumlarda deneklerden uyarıcıların ölçekleme boyutundaki yerini tarafsız olarak değil kendine göre belirlemesi istenmektedir. Yargı yaklaşımları ise, uyarıcı merkezli olup gözlemci yargılarına dayanmaktadır. Bu yaklaşıma dayalı yöntemlerin kullanıldığı durumlarda gözlemcilerden her bir uyarıcının yerini diğer uyarıcılara göre belirlemesi istenmektedir. Gözlemcilerin herhangi bir uyarıcı için belirttiği yargıların ortalama değeri o uyarıcının ölçek değeri olarak tayin edilmektedir. Tepki yaklaşımındaki sübjektifliğe karşın yargı yaklaşımında gözlemcilerden kendi sübjektif kararları değil, uyarıcıları diğer uyarıcılara bağlı olarak olabildiğince objektif biçimde karar vermeleri beklenir. (Turgut ve Baykul, 1992).

İkili Karşılaştırmalar Yöntemi (İKY), 1927 yılında Thurstone tarafından ortaya konan ve temeli Thurstone’nin Karşılaştırmalı Yargılar Kanunu’na dayanan bir ölçekleme yöntemidir. Yargıcı kararlarına dayalı bu yöntem, gözlemcilere uyarıcıların ikişer ikişer verilebilme imkânı olan her durumda kullanılabilir. İlk defa, tutum maddelerinin ölçeklenmesi için kullanılmıştır. Daha sonraki dönemde de daha çok duyuşsal davranışların ölçeklenmesinde tercih edildiği görülmektedir (Turgut ve Baykul, 1992).

İkili Karşılaştırmalar Yöntemi’nde birey, uyarıcılar takımından ikişer ikişer uyarıcı ile karşı karşıya bırakılır. Birey, karşılaştığı her ikişer uyarıcıyı algıladığı haliyle büyüklüklerine göre sıralayarak bir yargıya varır. Bu sıralama sonucunda birey aynı zamanda uyarıcıları ölçekleme boyutunda bir nokta ile de eşleştirmiş olur (Thurstone, 1994). Thurstone, İkili Karşılaştırma Yöntemi’nin aksiyomlarını şu şekilde sıralamıştır:

Aksiyom 1 = Birey, ayırt etme süreci sonunda uyarıcıyı ölçekleme boyutunda (psikolojik boyut) bir nokta ile eşler.

Aksiyom 2 = Bireydeki anlık değişimler yüzünden, bir uyarıcıya farklı bireyler tarafından veya farklı zamanlarda aynı birey tarafından atanan farklı noktaların ölçekleme boyutundaki (psikolojik boyut) dağılımı normaldir.

Aksiyom 3 = Noktaların ölçekleme boyutundaki dağılımının ortalaması uyarıcının ölçek değeridir; standart kayması da ayırt etme dağılımının standart kaymasıdır.

Bireydeki anlık değişimler yüzünden, bir uyarıcıya farklı bireyler tarafından veya farklı zamanlarda aynı birey tarafından ölçekleme boyutunda atanan noktaların farklı olması hatayı doğurur. Bu hata, bireyin uyarıcılar arasındaki farkı ayırt etme yargısındaki hatadır. Ayırt etme yargılarındaki hata ile uyarıcının birey tarafından algılanan değerinin toplamı uyarıcının psikolojik boyutu dediğimiz ölçekleme boyutundaki değerine eşittir (Turgut ve Baykul, 1992).

İlgili araştırmalar incelendiğinde, ikili karşılaştırma yöntemi ile ölçeklemenin sınırlı sayıda çalışmaya konu olduğu görülmektedir. Öğretmen adayları üzerine yapılan çalışmalar ise sosyal aktivite tercihlerini (Göksel ve Polat, 2014), öğretim yöntem ve tekniklerini (Gelbal ve Altun, 2014), ölçme ve değerlendirme alanı yeterliliklerini (Arık ve Kutlu, 2013) belirlemeye yönelik olarak

yapılmış ve daha dar bir aralıkta kalmıştır. Alanyazında öğretmenlerin mesleki sorunlarının önem derecesini belirlemeye yönelik doğrudan bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte dolaylı olarak öğretmen sorunlarını ortaya koyan Ekinci, Bindak ve Yıldırım'ın (2012) araştırma bulguları gösterilebilir. Bindak ve Yıldırım (2012), Ekinci'nin (2010) yapmış olduğu çalışma sonuçlarından yararlanarak, ilköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenlerinin mesleki sorunlarına empatik yaklaşımlarını ikili karşılaştırma yöntemi kullanarak incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerle yöneticilerin “mesleki sorunları” önem düzeylerine göre sıralama davranışlarının farklı olduğu; öğretmenlerce en önemli mesleki sorun olarak “veli ilgisizliği”nin ölçeklendiği rapor edilmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki sorunlarının önem düzeyinin öğretmen yargılarına dayanarak ikili karşılaştırma yöntemi ile ölçeklenmesi araştırmanın temel çıkış noktası olmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; öğretmenlerin karşılaştıkları mesleki sorunları belirlemek ve bu sorunları temsil eden sorun alanlarının önem düzeyini öğretmenlerin kendi yargılarına dayalı olarak ikili karşılaştırma yöntemi ile ölçekleyebilmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlere göre “Öğretmenlik Mesleğinin Sorunları” nelerdir? Bu sorunlar tematik olarak nasıl gruplanmaktadır?
2. Öğretmenlerin mesleklerine ilişkin sorun alanlarının önem düzeyinin ölçek değerlerine göre sıralaması nasıldır?
3. Meslek kıdemine göre öğretmenlerin mesleki sorun alanlarının önem düzeyinin ölçek değerlerine göre sıralaması nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, tarama modelinde yürütülmüştür. Tarama modelleri çok sayıda elemanın yer aldığı bir evrende, evren ile ilgili karakteristik özellikleri ortaya koymayı amaçlamaktadır (Frankell, Wallen ve Hyun, 2011).

Çalışma Grubu

Bu çalışma, Türkiye’de 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında M.E.B.’e bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan 484 öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Örneklem, olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesine göre belirlenmiştir. Bu kapsamda, farklı cinsiyet gruplarından, farklı eğitim kademelerinden ve farklı illerden öğretmenlerin örnekleme yer almasına dikkat edilmiştir. Araştırma soruları paralelinde örnekleme yer alan öğretmenlerin, cinsiyetlerine ve mesleki kıdemlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemenin Cinsiyet ve Mesleki Kıdemlerine göre Dağılımı

	Mesleki Kıdem		Toplam	Yüzde
	0-10 yıl	11-45 yıl		
Kadın	140	121	261	54
Erkek	81	142	223	46
Toplam	221	263	484	
Yüzde	46	54		

Tablo 1'de görüldüğü gibi, mesleki kıdem yılına göre sırasıyla 221'i 0-10 yıl, 263'ü 11-45 yıllık kıdeme sahip olmak üzere toplam 484 öğretmenin araştırmaya katılmıştır. Kıdem gruplarının oluşturulmasında, grup büyüklüklerinin yakın olmasına dikkat edilmiştir. Buna göre oluşturulan iki gruptan ilki düşük kıdem grubunu, ikincisi ise yüksek kıdem grubunu temsil etmektedir. Bunların 261'inin kadın, 223'ünün erkek olduğu görülmektedir. Örneklemde yer alan öğretmenlerden yaklaşık olarak 234'ü (%48) ilköğretim, 250'si (%52) ortaöğretim kademesinde görev yapmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin yaklaşık olarak 170'i (%35) Mersin ilinde, 150'si (%31) Çanakkale ilinde, 70'i (%14) Şırnak ilinde ve 94'ü (%20) ise diğer illerde görev yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan "Öğretmenlik Mesleği Mesleki Sorunlar Formu" kullanılmıştır. Hazırlanma aşamasında; öncelikle alan yazın taranmış, öğretmenlik mesleğine yönelik sık gözlenen sorun alanları belirlenmiştir. Bunlar çoğunlukla ekonomik sorunlar, idari sorunlar, fiziksel ve alt yapı ile ilgili sorunlar, öğretmenlik mesleğinin konumu ile ilgili sorunlar, öğretmen ve velilerle ilgili sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Sorunların değişim göstermiş olma olasılığı dikkate alınarak alan yazın taramasının dışında 48 öğretmene kompozisyon yazdırılmıştır. Bu kompozisyonlar, doküman analizi ile analiz edilmiştir. Öğretmenlerin sorunları ve sorun alanlarını çok açık ve belirgin şekilde tanımladıkları görülmüştür. Uzman görüşleri de alınarak bu kapsamda 10 sorun alanı belirlenerek deneme formu oluşturulmuş ve yaklaşık 40 öğretmene deneme uygulaması yapılmıştır. Lisansüstü eğitim gören öğretmenler, araştırma görevlileri ve öğretim üyelerinden oluşan 12 uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri arasındaki uzlaşma düzeyine yönelik uzlaşma katsayısı .90 olarak elde edilmiştir. Lawshe'ye (1975) göre bu düzey, gerek kapsam gerek içerik açısından uzmanların uzlaşma düzeyini gösteren çok yüksek bir geçerlik düzeyinin kanıtıdır. Dönütler doğrultusunda form yeniden düzenlenerek esas uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Gerek kompozisyon yazdırma çalışmasına gerek deneme uygulamasına katılan öğretmenler esas uygulamaya dâhil edilmemiştir.

Esas form, kişisel bilgilerin sorgulandığı birinci bölüm ve mesleki sorun çiftlerinin karşılaştırıldığı ikinci bölümden oluşmaktadır. Ölçme aracının birinci bölümünde cinsiyet, mesleki kıdem, medeni hal, çocuk sayısı, eğitim durumu ve mezun olunan fakülte değişkenlerine yer verilmiş; ikinci bölümünde ise belirlenen 10 mesleki sorunun ikili olarak karşılaştırıldığı ve hangisinin diğerine göre daha öncelikli olduğunun belirtilmesinin istendiği toplam 45 mesleki sorun çifti yer almaktadır.

Ölçme aracı, baskı ortamı ve elektronik ortamın her ikisinde de hazırlanarak gönüllü katılımcılara kendi istekleri doğrultusunda elden, posta yoluyla ve eposta yoluyla verilmiştir.

Verilerin Analizi

Birinci araştırma sorusunun analizi için alan taraması yapılmış, buna ek olarak 48 öğretmene kompozisyon yazdırılmış ve bunlar üzerinde belge taraması yapılarak sorunlar 10 tema altında toplanmıştır.

İkinci ve üçüncü araştırma sorularının analizi için ikili karşılaştırma ile ölçekleme yöntemlerinden olan öncelikle V. Hal denklemi ile ölçekleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Analizler öncesinde veriler kayıp veriler açısından kontrol edilmiş her bir ikili karşılaştırma düzeyinde %1'in altında kayıp veri olduğu görülmüştür. Veriler sınıflama ölçeğinde olduğundan dolayı medyan atama yöntemi kullanılarak eksiksiz veri seti elde edilmiş, ileri analizler bu eksiksiz veri seti üzerinde gerçekleştirilmiştir.

V. Hal denklemi ile ölçekleme gereği, ikili karşılaştırmalara ait frekans matrisi (F) oluşturulmuştur. Frekans matrisindeki her bir hücre ilgili araştırma sorusuna ait örneklem büyüklüğüne bölünerek oranlar matrisi (P) elde edilmiştir. Karşılaştırmanın yapılabilmesine imkân vermesi için oranlar matrisindeki her bir birimin z değerleri belirlenmiş ve birim normal sapmalar matrisi (Z matrisi) oluşturulmuştur. Z matrisinde her bir uyarıcı için ortalama z değerleri belirlenerek ölçek değerleri

(Sj) hesaplanmıştır. Ölçek değerlerinin yerinin tespiti için en küçük ölçek değeri eksen başlangıç noktası seçilerek ortaya çıkan son ölçek değerleri (Sc) sayı doğrusunda konumlandırılmıştır. Daha sonra ayırt etme yargıları varyanslarını eşit kabul eden Thurstone'nun V. Hal Denklemi'nin şartlarının sağlanıp sağlanmadığı ve ortalama hata miktarının manidar olup olmadığı ki-kare testi ile test edilmiştir ($\chi^2=127,60$; $sd=36$, $p<.05$). Hesaplanan Ki-Kare değeri, kritik Ki-Kare değeri ($\chi^2=99,704$; $sd=36$, $p<.05$) ile karşılaştırılmış ($127,60>99,704$; $sd=36$, $p<.05$) ve manidar bulunmuştur. Bu doğrultuda V. Hal denkleminin varsayımlarının karşılanmadığı görülerek ölçekleme işleminde Thurstone'nun III. Hal denkleminin kullanılmasına karar verilmiştir. Bunun için öncelikle ayırt etme yargılarının standart kaymaları hesaplanmıştır. Standart kaymaların kareleri alınarak varyans değerleri bulunmuştur. Varyans değerleri ikişer ikişer toplanarak varyans toplamları matrisi elde edilmiştir. Bu matristeki elemanların karekökleri alınmış ve varyans toplamları karekökü matrisi elde edilmiştir. Varyans toplamlarının karekökü matrisi ile birim normal sapmalar matrisinin esas köşegeni üzerindeki tüm değerler çarpılarak S matrisi elde edilmiştir. Daha sonra S matrisinde ölçekleme, V. Hal denkleminde bulunan Z matrisindeki gibi sütun ortalamaları alınarak ve en küçük ortalama sifıra getirilerek tamamlanmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Birinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olarak “öğretmenlik mesleğinin sorunları nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğretmenlik mesleği sorunlarının belirlenmesi amacıyla, ilgili araştırmaların bulgularının yanı sıra bu sorunların güncelliğini koruyup korumadığını anlamak ve varsa ek sorunları tespit etmek için gönüllülük esasına dayalı olarak 41 öğretmene kompozisyon yazdırılmış, 5 öğretmen ile grup görüşmesi ve grup görüşmesine katılmayan 1 öğretmen ile de yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin belirlenmesinde, branş ve öğretim kademesine göre çeşitlilik oluşturulmaya çalışılmıştır. Kompozisyon ve görüşmeler üzerinde belge taramaya dayalı analizler yapılmış, öğretmenlik mesleği sorunları 9 tema altında tanımlanmıştır. Bu temalar, temalar altında yer alan sorunlar ve bu sorunların belirtilme sıklığı Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlik Mesleği Sorunlarının Tematik Dağılımı

Temalar	Sorunlar	F
Bakanlık Politikalarından Kaynaklı Sorunlar	Milli Eğitim Bakanlığı'nın aile eğitimi üzerine eğilmemesi (f=4), Zorunlu hizmete tabi okullarda ulaşım sorununa karşı ilgisiz kalınması (f=2), Eğitim politikalarının sürekli değiştirilmesi (f=14), 4+4+4 aksaklıkları (f=3), Ders kitaplarının niteliği (f=3), Ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi gerekliliğine ilgisiz kalınması (f=3), Öğrenci değerlendirme ölçütlerine yönelik sorunlar (f=4), Hizmet içi seminerleri verenlerin o alanda uzman olmayışı (f=2), Öğretim programlarının esnek olmaması (f=3), Öğretmen görüşlerinin ciddiye alınmaması (f=2), Eğitim politikalarının siyasi temelli olması (f=1), Veli etkilemede güçsüz bırakılmak (f=3), Öğretmenin eğitim paydaşları arasında yalnız bırakılması (f=13), Öğretmenin kariyer basamaklarının olmayışı (f=4), Öğretmenevlerinde öncelik sahibi olmamak (f=2), Öğretmenlerin değerlendirilmesine dair sorunlar (f=2), Öğretim programlarının niteliği (f=6)	71
Eğitim Öğretim Süreçlerinden Kaynaklı Sorunlar	Okulların fiziki yetersizliği (f=10), Ölçme ve Değerlendirme Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün testlerinin yetersizliği (f=1), Veli ilgisizliği (f=11), Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyindeki yetersizlikler (f=3), Kurullarda alınan kararların uygulamaya dönüştürülmemesi (f=2), Mesleki Tükenmişlik (f=2), Veli baskısı (f=1), Rehberlik dersine olan olumsuz tutum (f=1), Rehberlik servisinin amacının anlaşılmasında (f=1), Öğrenci ilgisizliği (f=7), Okullarda öğretmenler için yemekhane, kreş vs imkânlarının olmaması (f=4)	43
Yöneticilerden Kaynaklı Sorunlar	Yöneticilerin gönüllülük esaslı işleri zorunlu tutmaları (f=2), Yöneticilerin bireysel siyasi görüşlerden arınık objektif bir tutum sergilememesi (f=6), Yöneticilik niteliği (f=10), Alan dışı görevlerin yapılması (f=1), Yönetici baskısı (f=4), Yöneticilerin ders programı hazırlarken özenli olmaması (f=3), Yöneticilerin keyfi uygulamaları	32

	(f=6)	
Ekonomik Sorunlar	Maaşların yetersizliği (f=15), Ekonomik yardımların yetersizliği (6)	21
Mesleğe Gösterilen İtibar ile İlgili Sorunlar	Toplumdan saygı görülmemesi (f=17), Yöneticilerin öğretmenlik mesleğine saygı göstermemesi (f=1)	18
Hukuki Haklarından Kaynaklı Sorunlar	Mesleğin yıpranma payı göz önüne alınarak emekliliğe yansıtılmaması (f=1), Özlük haklarının yeniden düzenlenmemesi (5), Nöbet zorunluluğu (f=2)	8
Öğretmen Yetiştirme Sürecinden Kaynaklı Sorunlar	Öğretmenlerin kendilerini yetiştirmedeki yetersizliği (f=1), Öğretmen alan bilgisi eksikliği (f=2), Üniversite eğitiminin yetersizliği (f=3)	6
Evrak Yükü ile İlgili Sorunlar	Eğitim ve öğretim süreçleri ile ilgili işler dışında verilen evrak işlerinin yoğun olması (f=6)	6
Sendikal Faaliyetlerden Kaynaklı Sorunlar	Sendikal faaliyetlerde siyasi yakınlığa göre verilen ayrıcalıklar (f=5)	5

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin; “öğretmenlerin mesleki sorunları” tematik olarak frekans büyüklüğü sırasıyla bakanlık politikalarından, eğitim-öğretim süreçlerinden, yöneticilerden, ekonomik haklardan, mesleki saygınlıktan, mesleğin hukuki haklarından, öğretmen yetiştirme sürecinden, evrak yükünden ve sendikal faaliyetlerden kaynaklı olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Öğretmen yetiştirmenin, öğretmen niteliğini belirleyici bir unsur olduğu düşünüldüğünde öğretmen yetiştirme sürecinden kaynaklı sorunlar “öğretmen yetiştirme sorunları ve öğretmen niteliği sorunları” olarak ele alınmıştır.

Mesleğin özlük haklarının ekonomik şartlarla birlikteliği (ders saati karşılığı ücretler, nöbet ücretleri, ek ders karşılığı ücretlerinin hesaplanması vs) göz önüne alındığında ekonomik sorunların “özlük hakları ve ekonomik sorunlar” olarak temalaştırması yapılmıştır.

Mesleki sorunlar arasında yüksek frekansa sahip olan eğitim ve öğretim süreçlerinden kaynaklı sorunların kendi içindeki dağılımı dikkate alındığında bu temanın ayrıştırılıp “fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği sorunları (f=10), veli ile ilgili sorunlar (f=12), öğrenci ile ilgili sorunlar (f=7)” olarak ele alınmıştır.

Öğretmenlerin yöneticilerden kaynaklı sorunlar olarak belirttikleri sorunlar incelendiğinde “yönetici” kavramı ile sadece “okul idaresini” kastettikleri il-ilçe yönetimlerini kastetmedikleri belirlenmiş olup bu sebeple öğretmenlerin kullandıkları “yönetici” kavramı yerine “okul idaresi” kabul edilmiş ve mesleki sorun olarak “okuldaki idari sorunlar” kabul edilmiştir.

Öğretmenlerin beyan ettikleri mesleki sorunlar arasında yer alan evrak yükü ile ilgili sorunlar incelendiğinde Eğitim ve öğretim süreçleri ile ilgili işler dışında verilen evrak işlerinin yoğun olmasının vurgu aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin ifadelerinden eğitim ve öğretim işlerinin dışındaki iş ve işlemleri iş yükü olarak gördükleri dikkat çekmektedir. Bu sebeple Tablo 2’de belirtilmiş olan “evrak yükü ile ilgili sorunlar” teması, mesleki sorun bağlamında “iş yükünün fazlalığı” olarak ele alınmıştır. Tüm bunlar göz önüne alındığında, araştırma kapsamında yanıt aranan öğretmenlik mesleğine ait sorunlar araştırma alt problemlerine yanıt aranmasında kolaylık sağlanması bakımından kodlarla da ifade edilerek belirlenerek Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretmenlik mesleğine ait sorunlar on başlık altında toplanmıştır. Tablo 2’de verilmiş olan tematik dağılım kavram kullanımları çerçevesinde Tablo 3’deki verilmiş olan sorunlarla ifade edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlik Mesleği Sorun Alanları ve Kodları

Mesleki Sorun	Mesleki Sorun Kodu
Öğretmen yetiştirme sorunları ve öğretmen niteliği	A
Özlük hakları ve ekonomik sorunlar	B
Mesleki saygının azalması	C
M.E.B. Politikaları ile ilgili sorunlar	D
Sendikal Faaliyetlerle ilgili sorunlar	E
İş yükünün fazlalığı	F
Okuldaki idari sorunlar	G
Fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği	H
Veli ile ilgili yaşanan sorunlar	I
Öğrenci ile ilgili sorunlar	J

İkinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Öğretmenlere yazdırılan kompozisyonlar doküman analizi ile incelenmiş ve on mesleki sorun alanı belirlenmiştir. Her öğretmenden belirlenen on sorun alanını ikili olarak karşılaştırmaları istenmiştir. Bu karşılaştırma sonrası her bir uyarıcıya ilişkin frekans değerleri belirlenmiştir. Belirlenen frekans değerleri Tablo 3’de belirtilmiş olan [A-J] kodlama sistemine göre Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleği Mesleki Sorun Alanlarının Frekans Matrisi

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
A		217	365	384	176	223	246	328	263	294
B	267		312	328	126	158	195	266	165	242
C	119	172		247	102	128	166	201	129	179
D	100	156	237		76	116	129	170	117	163
E	308	358	382	408		298	328	345	295	332
F	261	326	356	368	186		266	305	257	299
G	238	289	318	355	156	218		284	230	274
H	156	218	283	314	139	179	200		194	238
I	221	319	355	367	189	227	254	290		285
J	190	242	305	321	152	185	210	246	199	
Toplam	1860	2297	2913	3092	1302	1732	1994	2435	1849	2306

Tablo 4’deki frekans matrisi, satırdaki uyarıcının sütundaki uyarıcıya göre tercih edilme sayısını göstermektedir. Örneğin tabloya göre ikinci satır birinci sütunda yer alan 267 öğretmen A sorun alanını B sorun alanına tercih ederken, birinci satır ikinci sütunda yer alan 217 öğretmen B sorun alanını A sorun alanına tercih etmiştir. Bir diğer anlamla, B sorun alanının A sorun alanına göre daha önemli olduğunu belirtmiştir. Aynı sorunun tercih edilmesi gibi bir durum söz konusu olmadığından köşegen üzerinde herhangi bir değer bulunmamaktadır.

Frekans matrisi ortaya çıkarıldıktan sonra frekans matrisinin her bir hücresindeki değer, ikili karşılaştırmayı yapan toplam kişi sayısı olan 484’e bölünerek oranlar matrisi bulunmuştur. Oranlar matrisine ilişkin değerler Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Oranlar Matrisi

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
A		0,448	0,754	0,793	0,364	0,461	0,508	0,678	0,543	0,607
B	0,552		0,645	0,678	0,26	0,326	0,403	0,55	0,341	0,5
C	0,246	0,355		0,51	0,211	0,264	0,343	0,415	0,267	0,37
D	0,207	0,322	0,49		0,157	0,24	0,267	0,351	0,242	0,337
E	0,636	0,74	0,789	0,843		0,616	0,678	0,713	0,61	0,686
F	0,539	0,674	0,736	0,76	0,384		0,55	0,63	0,531	0,618
G	0,492	0,597	0,657	0,733	0,322	0,45		0,587	0,475	0,566
H	0,322	0,45	0,585	0,649	0,287	0,37	0,413		0,401	0,492
I	0,457	0,659	0,733	0,758	0,39	0,469	0,525	0,599		0,589
J	0,393	0,5	0,63	0,663	0,314	0,382	0,434	0,508	0,411	

Tablo 5 incelendiğinde köşegene göre simetrik olan her bir oran çiftinin toplamının 1'i verdiği görülmektedir. Oranlar matrisinden ortalaması 0, standart sapması 1 olan birim normal sapmalar matrisine geçilerek z değerleri elde edilmiştir. Elde edilen z değerleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Birim Normal Sapmalar Matrisi

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
A		-0,131	0,687	0,817	-0,348	-0,098	0,02	0,462	0,108	0,272
B	0,131		0,372	0,462	-0,643	-0,451	-0,246	0,126	-0,41	0
C	-0,687	-0,372		0,025	-0,803	-0,631	-0,404	-0,215	-0,622	-0,332
D	-0,817	-0,462	-0,025		-1,007	-0,706	-0,622	-0,383	-0,7	-0,421
E	0,348	0,643	0,803	1,007		0,295	0,462	0,562	0,279	0,485
F	0,098	0,451	0,631	0,706	-0,295		0,126	0,332	0,078	0,3
G	-0,02	0,246	0,404	0,622	-0,462	-0,126		0,22	-0,063	0,166
H	-0,462	-0,126	0,215	0,383	-0,562	-0,332	-0,22		-0,251	-0,02
I	-0,108	0,41	0,622	0,7	-0,279	-0,078	0,063	0,251		0,225
J	-0,272	0	0,332	0,421	-0,485	-0,3	-0,166	0,02	-0,225	

Tablo 6 incelendiğinde esas köşegene göre birbirinin simetriği olan değerlerin işaret olarak birbirinin tersi olduğu görülmektedir. Birim normal sapmalar matrisi üzerinde gerekli işlemler yapılarak σ^2 ve bunların karesi alınarak varyans değerleri bulunmuştur. Varyans değerleri ikişer ikişer toplanarak esas köşegenin üstünde yer alan hücrelere yazılmıştır. Bu şekilde elde edilen varyans toplamları matrisi Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Varyans Toplamları Matrisi

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	(0,432)	(0,507)	(1,408)	(0,835)	(1,373)	(1,097)	(1,115)	(1,264)	(0,869)	(1,437)
A (0,432)		0,939	1,84	1,267	1,805	1,529	1,547	1,696	1,301	1,869
B (0,507)			1,915	1,342	1,88	1,604	1,622	1,771	1,376	1,944
C (1,408)				2,243	2,781	2,505	2,523	2,672	2,277	2,845
D (0,835)					2,208	1,932	1,95	2,099	1,704	2,272
E (1,373)						2,47	2,488	2,637	2,242	2,81
F (1,097)							2,212	2,361	1,966	2,534
G (1,115)								2,379	1,984	2,552
H (1,264)									2,133	2,701
I (0,869)										2,306
J (1,437)										

Varyans toplamları matrisindeki değerlerin tümünün karekökü alınarak varyans toplamlarının karekökü matrisi elde edilmiştir. Varyans toplamlarının karekökü matrisi Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Varyans Toplamlarının Karekökü

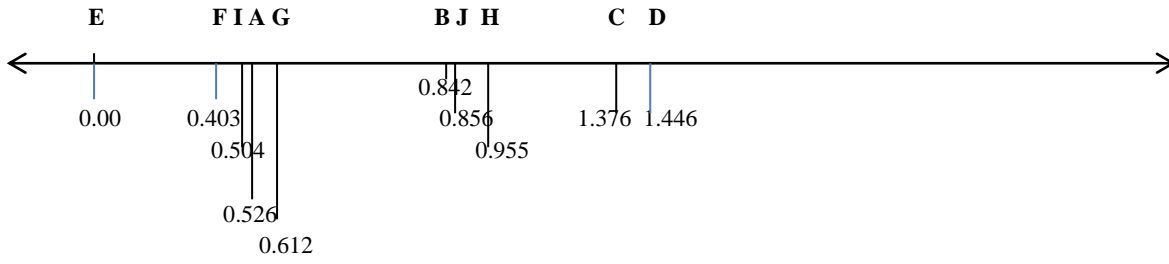
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
A		0,969	1,356	1,126	1,344	1,237	1,244	1,302	1,141	1,367
B			1,384	1,158	1,371	1,266	1,274	1,331	1,173	1,394
C				1,498	1,668	1,583	1,588	1,635	1,509	1,687
D					1,486	1,390	1,396	1,449	1,305	1,507
E						1,572	1,577	1,624	1,497	1,676
F							1,487	1,537	1,402	1,592
G								1,542	1,409	1,597
H									1,460	1,643
I										1,519
J										

Tablo 8’deki varyans toplamlarının karekökü matrisi ile birim normal sapmalar matrisinin esas köşegeni üstünde kalan tüm değerler çarpılarak S matrisi elde edilmiştir. Elde edilen S matrisi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Sorun Alanlarına İlişkin S Matrisi

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
A		-0,052	0,898	0,703	-0,451	-0,118	0,024	0,58	0,135	0,492
B	0,052		0,494	0,413	-0,847	-0,548	-0,301	0,161	-0,521	0
C	-0,898	-0,494		0,032	-1,282	-0,955	-0,614	-0,336	-0,97	-0,675
D	-0,703	-0,413	-0,032		-1,266	-0,812	-0,72	-0,465	-0,633	0,354
E	0,451	0,847	1,282	1,266		0,443	0,697	0,873	0,432	0,983
F	0,118	0,548	0,955	0,812	-0,443		0,179	0,488	0,114	0,588
G	-0,024	0,301	0,614	0,72	-0,697	-0,179		0,324	-0,093	0,326
H	-0,58	-0,161	0,336	0,465	-0,873	-0,488	-0,324		-0,38	-0,04
I	-0,135	0,521	0,97	0,633	-0,432	-0,114	0,093	0,38		0,449
J	-0,492	0	0,675	-0,354	-0,983	-0,588	-0,326	0,04	-0,449	
Toplam	-2,211	1,097	6,192	4,69	-7,274	-3,359	-1,292	2,045	-2,365	2,477
SJ	-0,221	0,11	0,619	0,469	-0,727	-0,336	-0,129	0,205	-0,237	0,248
Sc	0,506	0,837	1,346	1,196	0	0,391	0,598	0,932	0,49	0,975

Tablo 9 incelendiğinde köşegene göre elemanların birbirinin simetriği olan değerlerin işaret olarak birbirinin tersi olduğu görülmektedir. Her bir sütuna ait toplam değerlerin gösterebilmek için matrisin sonuna bir satır eklenerek sütun toplamları alınmıştır. Daha sonra sütun toplamları uyarıcı sayısı olan 10 sayısına bölünmüş ve Sj değerleri elde edilmiştir. Bir sonraki adımda ise eksenin başlangıç noktasını Sj satırındaki en küçük değer olan -0,727 sayısına kaydırmak için her bir ölçek değerine bu değerın mutlak değeri olan 0,727 sayısına eklenerek her bir sorunun ölçek değeri belirlenmiş ve Sc satırında belirtilmiştir. Her bir mesleki sorunun ölçek değeri Şekil 1’de sayı doğrusu üzerinde sıralanmıştır.

Şekil 1. Öğretmenlik Mesleği Mesleki Sorunlarının Ölçek Değerleri

Şekil 1’deki ölçek değerlerine göre öğretmenlerin sorun alanlarının önem sırası belirlenmiş ve Tablo 10’ da kod açılımlarıyla belirtilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Mesleki Sorun Alanlarının Ölçek Değerleri ve Uyarıcı Sıraları

Öğretmenlerin Mesleki Sorunları	Ölçek Değerleri	Uyarıcı Sıraları
Öğretmen Yetiştirme Sorunları ve Öğretmen Niteliği (A)	0,526	7
Özlük Hakları ve Ekonomik Sorunlar (B)	0,842	5
Mesleki Saygınlığın Azalması (C)	1,376	2
MEB Politikaları ile ilgili Sorunlar (D)	1,446	1
Sendikal Faaliyetlerle İlgili Sorunlar E	0	10
İş Yükü Fazlalığı (F)	0,403	9
Okuldaki İdari Sorunlar (G)	0,612	6
Fiziki Koşullar ve Alt yapı Yetersizliği (H)	0,955	3
Veli ile İlgili Yaşanan Sorunlar (I)	0,504	8
Öğrenci ile İlgili Yaşanan Sorunlar (J)	0,856	4

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmenlerin mesleki açıdan en önemli gördükleri sorun MEB politikalarıdır. Bu sorunu sırası ile mesleki saygınlıklarının azalması, fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, öğrenci ile ilgili yaşanan sorunlar, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, okuldaki idari sorunlar, öğretmen yetiştirme ve öğretmen niteliği, veli ile ilgili yaşanan sorunlar, iş yükü fazlalığı ve sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar izlemektedir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Bu başlıkta 3. Araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için öğretmenler kıdemlerine göre iki gruba ayrılmış; 10 yıllık kıdeme sahip öğretmenler 1. grup, 11-45 yıllık kıdeme sahip öğretmenler 2. Grup olarak ele alınmıştır. Bu iki gruba göre öğretmenlerin mesleki sorunları ayrı ayrı ölçeklendiğinde elde edilen ölçek değerleri ve uyarıcı sıraları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Kıdem Gruplarına göre Öğretmenlerin Mesleki Sorunları

Öğretmenlerin Mesleki Sorunları	0-10 yıl kıdem		11-45 yıl kıdem	
	Ölçek Değerleri	Uyarıcı Sıraları	Ölçek Değerleri	Uyarıcı Sıraları
Öğretmen Yetiştirme Sorunları ve Öğretmen Niteliği	0,676	8	0,447	7
Özlük Hakları ve Ekonomik Sorunlar	0,874	5	0,817	4
Mesleki Saygınlığın Azalması	1,546	1	1,126	2
MEB Politikaları ile ilgili Sorunlar	1,54	2	1,313	1
Sendikal Faaliyetlerle İlgili Sorunlar	0	10	0	10
İş Yüğü Fazlalığı	0,544	9	0,364	8
Okuldaki İdari Sorunlar	0,815	6	0,491	6
Fiziki Koşullar ve Alt yapı Yetersizliği	1,065	4	0,83	3
Veli ile İlgili Yaşanan Sorunlar	0,8	7	0,306	9
Öğrenci ile İlgili Yaşanan Sorunlar	1,232	3	0,573	5

Tablo 11 incelendiğinde, kıdemlere göre öğretmenlerin mesleki sorunlarının önem derecelerinin çok küçük farklarla değiştiği görülmektedir. 0-10 yıl arası görev yapan öğretmenler için en önemli sorun mesleki saygınlığın azalması iken 11-45 yıl arası görev yapan öğretmenler için en önemli sorunu MEB politikalarıdır. 0-10 yıllık öğretmenler için ikinci sorun olarak MEB politikaları görülürken bunu öğrenci ile ilgili yaşanan sorunlar, fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, okuldaki idari sorunlar, veli ile ilgili yaşanan sorunlar, öğretmen yetiştirme ve öğretmen niteliği ile ilgili sorunlar, iş yükü fazlalığı ve sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar takip etmektedir. 11-45 yıllık öğretmenler için ise ikinci sorun olarak mesleki saygınlığın azalması olarak görülürken bunu fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, öğrenci ile ilgili yaşanan sorunlar, okuldaki idari sorunlar, yetiştirme ve öğretmen niteliği ile ilgili sorunlar, iş yükü fazlalığı, veli ile ilgili yaşanan sorunlar ve sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar takip etmektedir.

Ekinci'nin (2010) çalışmasında öğretmen sorunlarının “okulların fiziki sorunları, veli ve sosyal çevreden kaynaklı sorunlar, okul yöneticilerinden kaynaklı sorunlar, donanım yetersizliklerine dair sorunlar, eğitim sistemi ve üst yönetimlerden kaynaklı sorunlar” bağlamında elde ettiği bulgularla bu çalışmanın birinci araştırma sorusuna dair elde edilen bulguların benzer olduğu görülmüştür. Akyüz'ün (1978) belirlediği öğretmen sorunlarından “öğretmen yetiştirilmesi sorunu, öğretmenlerin hukuki statüleri, öğretmenlerin ekonomik sorunları, öğretmenlerin örgütlenme sorunları” ile paralellik göstermekte olup, mesleki yayınlar sorunlarında farklılaşma gösterdiği görülmüştür. Bu farklılıkların mesleki sorunlarının dinamik yapıda olmasından kaynaklandığı zaman içinde alınan kararlar doğrultusunda yapılan değişiklikler ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin en önemli sorunların mesleki saygınlığın azalması ve MEB politikalarının seçilmesi eğitim sistemindeki istikrarsız değişimlerden ve öğretmenlerin toplumun gözündeki değerinin azalmasından rahatsız olduklarının göstergesidir. Bu bulgunun Rudow (2002), Maslach ve Jackson'ın (1984) araştırmalarının bulgularıyla (Akt: Bauer vd, 2007) (eğitim sistemindeki değişiklikler, mesleki saygınlık durumu, sınıf mevcudunun fazlalığı, ...) paralel olduğu görülmüştür.

Almiala'nın (2008) araştırma bulguları, nitelikli öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarında istifa ettiklerini ve istifa sebebi olarak ağır iş yükünü belirttiklerini ortaya çıkarmıştır (Akt. Zarisfizadeh, 2012). Türkiye'de M.E.B.'e bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin sorunlarının belirlendiği bu çalışmada ise ağır iş yükü olarak ifade edilebilen iş yükü fazlalığının on mesleki sorun içinde dokuzuncu sırayı aldığı tespit edilmiştir. Almiala'nın (2008) araştırmasındaki bulgularla bu çalışmanın bulguları arasındaki farkın devletler arasındaki devlet güvencesi ve özel sektör bağlamından geldiği düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada öğretmenlerin, meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunların ve buna göre belirlenen sorun alanlarının önem düzeyi, kendi yargılarına dayalı olarak belirlenmiştir. Çalışmanın birinci araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin mesleki sorun alanları mesleki saygınlığın azalması, MEB politikaları ile ilgili sorunlar, öğrenci ile yaşanan sorunlar, fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, okuldaki İdari sorunlar, öğretmen yetiştirme sorunları ve öğretmen niteliği, veli ile ilgili yaşanan sorunlar, iş yükü fazlalığı, sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar olmak üzere 10 tema altında toplanmıştır.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlere göre belirlenen sorun alanları içerisinde ilk iki sırayı mesleki saygınlığın azalması ve MEB politikaları ile ilgili sorunların aldığı bulunmuştur. Bunları sırası ile öğrenci ile yaşanan sorunlar, fiziki koşullar ve alt yapı yetersizliği, özlük hakları ve ekonomik sorunlar, okuldaki idari sorunlar, öğretmen yetiştirme sorunları ve öğretmen niteliği, veli ile ilgili yaşanan sorunlar, iş yükü fazlalığı, sendikal faaliyetlerle ilgili sorunlar takip etmiştir.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgular sonucunda 0-10 yıllık öğretmenler için sorun alanlarında ilk iki sırayı mesleki saygınlığın azalması ve MEB politikaları almış; daha kıdemli öğretmenler ise MEB politikalarını daha önemli sorun olarak görmüştür. Her iki grup için sendikal faaliyetler en son sırada yer alarak diğerlerine göre daha az önemli olan bir sorun alanı olarak görülmüştür.

Akyüz'ün (1978) bulguları arasında olan mesleki yayınlarla ilgili sorunların bu araştırmanın bulgularından olmaması araştırmanın güncelliğine ve eğitim sistemindeki değişimin getirilerine bağlanmaktadır. Ancak bu savın geçerliğinin araştırılması önerilmekte ve mesleki sorunların yıllar bazında değişiminin incelenmesi ve izlenmesi önerilmektedir.

Almiala'nın (2008) araştırması (Akt. Zarisfizadeh, 2012) ile karşılaştırma yapabilmek için örneklemelerin birbirine uygun olarak seçilerek Türkiye'de M.E.B.'e bağlı okullarda 4/A kadrosunda görev yapmakta olan öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarında istifa etme durumlarının belirlenmesi önerilmektedir.

Bu araştırma sonucunda belirlenen sorunlar ve sorun alanları üzerine nitel bir araştırma yapılarak çözüm önerilerinin belirlenmesi, öğretmenlik mesleğinin zaman içinde değişkenlik gösterme sebeplerinin ortaya çıkarılması, farklı ölçme teknikleri kullanılarak öğretmenlik mesleği sorunlarının önem düzeylerinin karşılaştırılmasının yapılması, öğretmenlik mesleği sorunlarının farklı değişkenler açısından önem düzeylerinin belirlenmesi önerilmektedir.

Yapılacak yeni araştırmaların öğretmenlerin mesleki sorunlarının ve sorun alanlarının derinlemesine bir bakış geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çünkü eğitim sisteminin niteliği sistemin içindeki paydaşların mutluluğuna bağlıdır. Bireylerin mutluluğu ise karşılaşılan sorunların ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Bu noktada, karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirmek; o sorunların varlığının tespiti ve işe vuruk tanımlanması ile mümkündür. Bu sebeple öğretmenlik mesleğinin sorunlarına çözüm üretmek isteniyor ise bu sorunların önem düzeyleri ile birlikte belirlemek ile başlamak daha doğrudur.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1978). *Türkiye'de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri (1848-1940)*. Ankara: Doğan Basımevi.
- Altun, A. ve Gelbal, S. (2014). Öğretmenlerin kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntem veya araçlarının ikili karşılaştırma yöntemiyle belirlenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 1-11.
- Arık, R. S. ve Kutlu, Ö. (2013). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanı yeterliklerinin yargıcı kararlarına dayalı ölçeklenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 163-196.
- Aydın, R. (1999). *Türk basınında öğretmen sorunları (1940-1955 yılları arası)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Bauer, J., Unterbrink, T., Hack, A., Pfeifer, R., Buhl-Grieshaber, V., Müller, U., Wesche, H., Frommhold, M., Seibt, R., Scheuch, K., & Wirsching, M. (2007). Working conditions, adverse events and mental health problems in a sample of 949 German teachers. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 80(5), 442-449. Retrieved from <http://link.springer.com/article/10.1007/s00420-007-0170-7#page-2>
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim okullarında çalışan müdür ve öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 734-748.
- Ekinci, A., Bindak, R. ve Yıldırım, M. C. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki sorunlarına empatik yaklaşımlarının ikili karşılaştırmalar metodu ile incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 759-776.
- Güler, A. V. (1999). Cumhuriyet dönemi bazı süreli yayınlara yansıyan öğretmen sorunları (1929-1961). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kuzgun, Y., Sevim S. A. ve Hamamcı, Z. (1999). Mesleki doyum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11),14-18
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575.
- Maraşlı, Ş. (2007). Türkiye’de eğitimle ilgili süreli yayınlara yansıyan öğretmen sorunları (1970-2000). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Polat, B. ve Göksel, H.Ç. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal aktivite tercihlerinin ikili karşılaştırma yöntemiyle belirlenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 88-100.
- Thurstone, L. L. (1994). A law of comparative judgment. *Psychological Review*, 101, 266-270.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Zarısızadeh, S. (2012). Job satisfaction factors among english language teachers in Malaysia. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 1(4), 30-36. Retrieved from <http://www.journals.aiac.org.au/index.php/IJALEL/article/view/741/671>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Profession problem is a situation which negatively affects the quality of the product or service of the profession. Thus, it is highly important for the system’s well-being to identify the problems from inside and outside of the profession for each occupational group and to detect the methods in order to remove them. It is clear that teachers’ satisfaction will provide positive moves both for the development and the sustainability of the system as teachers are the shareholders of the education system. Considered in this context, the presence of inner or outer problems does negatively affect the professional satisfaction and content while it also will interrupt the development or growth rate of the system.

In the related literature, there are many researches on teachers’ profession problems (Almiala, 2008; Maslach and Jackson, 1984; Rudow, 2002; Zarısızadeh, 2012). Also, this concept has been studied in Turkey (Akyüz, 1978; Aydın, 1999; Ekinci, 2010; Güler, 1999; Maraşlı, 2007). All these studies’ findings show that professional problems have a dynamic nature. That’s why, it is important to update them and identify the relative importance. Various scaling methods can be used for this aim.

Scaling is a mathematical process for the judgement regarding the stimulus. The aim of scaling process is to develop a well-qualified scale as a result of the statistics used to analyze the data collected. There are two experimental methods for scaling named as ‘judgmental approach’ and ‘reaction approach’ (Turgut ve Baykul, 1992).

When the related literature is studied, it is revealed that pairwise comparison method has been used for a very limited number of researches. There has been found no direct research regarding the importance ranking of teachers’ professional problems. Yet, Ekinci, Bindak and Yıldırım (2012) used the findings of Ekinci’s research (2010) and investigated the primary school managers’ attitude towards teachers’ professional problems via pairwise comparison method. Study showed that there was a difference between the importance ranking of professional problems between teachers and school managers. It was found out that teachers and managers’ ranking behaviors of professional problems showed difference. Teachers focused on the parents’ indifference as a major professional problem.

The aim of this study is to scale the importance level of professional problems that the teachers encounter using the pairwise comparison method. The questions to be answered as follows:

1. What are the problems of teaching profession according to the teachers?
2. How are the rankings of the importance levels of teachers' professional problems according to the scale values?
3. How are the rankings of the importance level of teachers' professional problems on the basis of teachers' seniority according to the scale values?

Method

This research is designed as a survey model. Study group consisted of 484 secondary school teachers who worked for public school in 2015-2016 academic year in Turkey. Sample was selected using the maximum variety sampling out of nonprobability sampling methods.

Teaching Profession Problems Form was developed and used to gather data. The first part of the form includes questions regarding personal information while the second part consists of the 45 pair of profession problems which are to be compared pairwise.

In order to answer the first research question, teachers were asked to write compositions. Those compositions were analyzed via documents analysis and grouped under ten themes. To answer the second and the third research questions, pairwise comparison scaling was used. Data set was controlled for missing values. As the assumptions of V. equation of state were not met ($\chi^2=169,126$, $df=36$ and $p<0.05$), it was decided to use III. Equation of state.

Findings

As an answer for the first research question, teaching profession problems were seen to get factored under ten themes. Those are teacher training issues-teacher quality (A), personal benefits and financial issues (B), prestige loss (C), ministry of national education policies (D), organizational events (E), overloaded work (F), managerial problems at school (G), physical conditions (H), parent issues (I) and student issues (J).

As an answer to second research question, the scale values and the ranks of profession problems were calculated. According to this, teachers consider the ministry's policies and decrease of professional reputation as their major professional problems. Hard infrastructure and conditions of the schools, problems with students, personal benefits, and economic conditions are respectively important.

In order to answer the third research question, teachers are divided into two groups according to their seniority. Scale values and stimulus ranking obtained from these groups were calculated. According to findings, there are differences between teachers in terms of their seniority. It can be concluded that these differences are not much but considerable. Organizational events are considered as the least important problem in both seniority levels. Overloaded work, parent issues, and teachers' quality are seen relatively less important. Prestige loss and Ministry of National Education policies are considered as the most important problems followed with student issues, physical conditions, personal benefits and financial problems, and managerial problems at schools.

Results and Discussion

It was found that the findings of this research are parallel with the findings of Ekinci's study. The profession problems that Akyüz (1978) identified as teachers' qualification issue, legal issue, financial issue, and organizational issue are also parallel with these research findings. There are differences between findings because of the nature of the teaching profession.

Major problems identified by teachers are prestige loss and ministry of national education policies. These major problems are the signs that teachers feel uncomfortable about the unstable education policies and their loss of prestige in public. This finding is parallel with the findings of Rudow (2002) and Maslach and Jackson (1984) studies (cited from Bauer vd, 2007).

It can be suggested in the light of this study findings that effort to fix the educational policies and regain of professional prestige should be organized. Other shareholders of education system should be taken into consideration for further research. It also can be suggested to conduct such researches with qualitative data.